

Тема 4. Міжнародні інвестиційні стратегії транснаціональних корпорацій.

Інвестиційна стратегія, що розробляється і реалізується учасниками інвестиційного процесу, не тільки є основою для прийняття управлінських рішень і розподілу ресурсів задля досягнення цілей сталого розвитку, що є пріоритетним завданням в умовах пандемії, а й виступає інтегруючим початком, що пов'язує інтереси та цілі зацікавлених сторін.

Поряд з цим, інвестиційна стратегія, покликана формувати адекватні інституційні умови, діючи як рушійний фактор розробки інвестиційних планів, норм, програм і т.д. Зміст міжнародної інвестиційної стратегії повинно відображати не просто інвестиційні пріоритети або плановані інвестиційні проекти держави, а цілісне бачення інвестиційного процесу в майбутньому у взаємозв'язку з соціально-економічним розвитком території в цілому.

У економічній науці поняття інвестиційної стратегії застосовується по відношенню до окремих учасників інвестиційного процесу – інвесторів, фінансових посередників, а також до територіальних систем (країна, регіон, муніципальне утворення) [1-3]. Внаслідок цього можна говорити про одночасне існування всередині територіальних систем великого числа інвестиційних стратегій окремих суб'єктів. У той же час вони повинні інтегруватися єдиною інвестиційною стратегією, яка відповідає цілям розвитку території в цілому. Така інвестиційна стратегія, з огляду на велику кількість суб'єктів інвестиційної діяльності і складність їх взаємодії, повинна формуватися в рамках державного управління.

Інвестиційна стратегія держави – це стратегія і програма стимулювання припливу інвестицій в загальний розвиток країни, в галузі, сектора економіки, підприємства, в підвищення рівня і якості життя населення (в розвиток і зростання людського капіталу, в розвиток інфраструктури, в інституційний розвиток країни).

Основні цілі інвестиційної стратегії держави – створення привабливого інвестиційного клімату і привабливого підприємницького клімату (обидва

терміни, по суті, синоніми); збільшення капіталовкладень; розвиток людського капіталу; створення конкурентоспроможної економіки; диверсифікація економіки; розвиток пріоритетних галузей з високою доданою вартістю; підвищення ефективності самої держави; підвищення рівня і якості життя населення; рішення оборонних і геополітичних завдань держави [3].

Інвестиційна стратегія в частині аналізу інвестиційних проектів, їх фінансування, конкурентоспроможності повинна об'єднувати всі ці приватні стратегії і програми в один інвестиційний системний мегапроект. Інвестиційна стратегія тісно пов'язана із загальною стратегією держави, з інноваційною стратегією та іншими приватними стратегіями і служить їх ідеологічним і фінансовим фундаментом.

На міжнародному рівні інвестиційна привабливість країн оцінюється міжнародними інститутами, організаціями та світовими рейтинговими агентствами по значній кількості показників, що включають фінансові показники, рівень корупції, рівень криміналізації країни, кредитні рейтинги, рівень людського потенціалу, економічну свободу і т.д.

На макрорівні рівні результати реалізації інвестиційної стратегії держави, її інвестиційна привабливість, привабливість регіонів, підприємств оцінюються трьома провідними світовими рейтинговими агентствами: Moody`s, Standard & Poor`s, Fitch Ratings – займається наданням світовим кредитним ринкам незалежних і орієнтованих на перспективу оцінок кредитоспроможності, аналітичних досліджень і даних. Хоча у різних агентств позначення рейтингу дещо відрізняються, як правило, найвищий рейтинг – AAA. Потім у напрямку убуття: AA, A, BBB і т. Д. Найнижчий кредитний рейтинг зазвичай позначається буквою D (дефолт – неплатоспроможність компанії). Рейтинги, що знаходяться в діапазоні від AAA до BBB, вважаються інвестиційними, наступні – не інвестиційні, «сміттєвими» (junk grade). Компаніям з неінвестиційний рейтингами доводиться платити по кредитах вищі відсотки, а у інвестиційних і пенсійних фондів є правила, що регламентують кількість грошей, яку вони можуть вкладати в «сміттєві» папери.

Сутність інвестиційної стратегії як наукової і прикладної категорії слід розуміти в руслі сучасних наукових трактувань стратегії, особливості яких були розкриті вище. Отже, інвестиційна стратегія – це довгостроковий напрям розвитку інвестиційного процесу на території. Інвестиційна стратегія відображає те, які параметри інвестиційного процесу суб'єкт управління вважає необхідними в майбутньому, а також яким чином вони будуть досягатися в нестабільних складних умовах. На думку автора, основою розробки стратегії є відповідь на наступні питання:

- який приблизно повинна бути частка інвестицій у валовому продукті (в порівнянні з іншими країнами в цілому і існуючими орієнтирами по співвідношенню питомих ваг споживання і накопичення в валовому внутрішньому продукті);
- яка галузева і субтериторіальна структура інвестицій вважається бажаною з точки зору сталого розвитку економіки території;
- яким буде співвідношення основних інвесторів території (зарубіжних, вітчизняних);
- які напрямки, види і форми інвестицій вважаються найбільш бажаними і будуть стимулюватися, до яких буде нейтральне ставлення, які - обмежуватися;
- які будуть конкурентні переваги країни в боротьбі за залучення інвестицій в галузі вільного розміщення, на що готова піти територія, щоб залучити інвесторів;
- які інституційні умови необхідно розвинути і (або) сформувати для перетворення інвестиційного процесу в потрібному напрямку;
- якого роду інвестиційні ризики чекають територію в довгостроковій перспективі і заходи захисту від них;
- які стратегічні пріоритети інвестиційного процесу та першочергові напрямки використання ресурсів;
- як буде організовано взаємодію зацікавлених сторін в ході реалізації інвестиційної стратегії;

- які соціальні та інфраструктурні інвестиції необхідні території, з яких джерел їх фінансувати і як отримувати кошти для їх реалізації з бюджетів вищих рівнів;

- якого роду інвестиційні проекти отримають безпосередню підтримку держави і яку вони повинні дати віддачу (економічну, соціальну, інноваційну та ін.).

Сукупність відповідей на сформульовані вище питання дозволяє визначити бачення майбутнього інвестиційного процесу в контексті соціально-економічного розвитку країни в цілому, показати його місію і призначення, визначити основні стратегічні цілі, встановити пріоритети, тобто отримати весь набір базових категорій стратегічного управління стосовно до даного об'єкту.

Основною метою розробки інвестиційної стратегії слід вважати вихід на цільові параметри інвестиційного процесу і збереження їх при можливих несприятливих змінах турбулентної зовнішнього середовища. Оскільки стратегічне управління має справу з дуже високою невизначеністю майбутнього, то його метою стає збереження запланованої траєкторії розвитку об'єкта управління у напрямку в майбутнє при найнесподіваніших несприятливих змінах. Таким чином, інвестиційна стратегія призначена для забезпечення впевненого досягнення поставлених інвестиційних цілей території і формування стійкості інвестиційного процесу по відношенню до можливих ризиків.

Суб'єкт розробки інвестиційної стратегії території, на думку автора, не зводимо до профільних органів державної влади та (або) місцевого самоврядування. Ускладнення об'єкта управління – соціально-економічної системи території, а також його підсистем, найважливішою з яких є інвестиційна сфера, передбачає інтеграцію суспільства, бізнесу і держави як суб'єктів управління. Таким чином, інвестиційна стратегія території повинна розроблятися всіма зацікавленими сторонами – як прямими, так і непрямыми учасниками інвестиційного процесу.

Зміст інвестиційної стратегії має включати ряд класичних елементів, загальною для будь-якої стратегії, а також і деякі специфічні, а саме:

- стратегічний аналіз існуючої ситуації в інвестиційній сфері території;
- характеристику бажаного майбутнього інвестиційного процесу, його місії в контексті соціально-економічного розвитку території;
- визначення системи цілей інвестиційного процесу (в форматі, адекватному складності стратегічного управління, наприклад, стратегічної карти);
- формування стратегічних пріоритетів інвестиційного процесу, тобто черговості і переваг при розподілі ресурсів;
- механізм взаємодії стейкхолдерів інвестиційного процесу, як в ході розробки інвестиційної стратегії, так і в ході здійснення інвестиційного процесу;
- механізм, засоби і методи реалізації і періодичної корекції інвестиційної стратегії, адекватні сучасні умов (процесні моделі, стратегічні карти, системи збалансованих показників, стратегічно орієнтоване бюджетування, інституційне проектування і т.д.).

Послідовність розробки інвестиційної стратегії передбачає наявність ряду елементів та визначення хронологічної послідовності їх розробки. На цей рахунок існують різні точки зору. Більш традиційним є підхід, відповідно до якого початковою ланкою є стратегічний аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища, виходячи з якого, формуються місія, бачення, стратегічні цілі. В іншому варіанті формулювання цілей, навпаки, передусь стратегічного аналізу, і в цьому є своя логіка.

Документ, розроблений виходячи з результатів аналізу, скоріше виявиться планом функціонування, а не стратегією розвитку. Він не зможе вийти з кола звичних уявлень про соціально-економічне майбутнє і сценарії розвитку території, визначити напрямки соціально-економічного прориву. Визначеність цілей дозволить аналізувати внутрішню і зовнішню середу активно, цілеспрямовано, виявляти ті ресурси, джерела і можливості, які дозволять досягти амбітних результатів. Однак виникає ризик волюнтаризму,

постановки цілей, повністю неадекватні реальній обстановці і свідомо нездійснених.

В силу цього автор вважає, що стадії стратегічного аналізу і розробки стратегічних цілей повинні здійснюватися не стільки послідовно, за схемою спочатку одне – потім інше, скільки одночасно і паралельно, коли постановка цілей спирається на результати аналізу і в той же час в ході аналізу вишукуються можливості досягнення стратегічних цілей. При цьому вироблення стратегічного бачення інвестиційного процесу, уявлення про його майбутнє повинна бути початковим, вихідним етапом розробки інвестиційної стратегії. Стратегічне бачення інвестиційного процесу має формуватися всіма його стейкхолдерами спільно.

Теорії економічного зростання і рівноваги підкреслюють [1-3], що роль інвестицій в економічній динаміці складно переоцінити. Це ще раз доводить найважливішу роль інвестиційного процесу та інвестиційної стратегії при здійсненні «проривного» соціально-економічного розвитку, в якому гостро потребують практично всі територіальні громадські організації Росії та й країна в цілому. Однак тут доречно ще раз підкреслити, що проста максимізація інвестицій не вирішує навіть чисто економічних завдань, не кажучи вже про соціальні. Важлива не просто норма накопичення, а структурні і якісні характеристики майбутніх інвестицій.

Наведемо ряд методичних положень, які повинні лягти в основу розробки інвестиційної стратегії (табл. 1).

Таблиця 1.– Методичні положення до розробки міжнародної інвестиційної стратегії

	Елементи	Зміст
Нормативна складова	Сутність	Довгострокове, якісно певний напрям розвитку інвестиційного процесу на території, що відображає його бачення в майбутньому
	Мета	Вихід на цільові параметри інвестиційного процесу і збереження їх при можливих несприятливих змінах турбулентної зовнішнього середовища, формування бажаного майбутнього інвестиційного процесу за будь-яких негативних зовнішніх факторів
	Суб'єкт розробки і	Суспільство, бізнес і держава в особі всіх

	реалізації	зацікавлених сторін інвестиційного процесу
	Зміст інвестиційної стратегії	Стратегічний аналіз; характеристика бажаного майбутнього інвестиційного процесу, його місії; система стратегічних цілей інвестиційного процесу; стратегічні пріоритети інвестиційного процесу; механізм взаємодії стейкхолдерів інвестиційного процесу; механізм, засоби і методи реалізації і періодичної корекції інвестиційної стратегії
	Послідовність розробки	Формування стратегічного бачення інвестиційного процесу території в майбутньому Паралельна розробка стратегічних цілей і стратегічний аналіз Формування системи стратегічних цілей і вироблення стратегічних пріоритетів з урахуванням результатів стратегічного аналізу Розробка механізму і методів практичної реалізації інвестиційної стратегії
Позитивна складова	Парадигма інвестиційного процесу як основа розробки стратегії	Використання потенціалу та конкурентних переваг території на основі інвестиційного процесу для збалансованої економічної динаміки з метою сталого розвитку та зростання якості життя
	Теоретичні основи управління інвестиційним процесом	Теорії економічного зростання, інвестицій як чинника економічного зростання, теорії економічної рівноваги, теорія сталого розвитку територій

Джерело: складено на основі [1-3]

Як видно з даних таблиці 1.3, методичні положення розробки інвестиційної стратегії території включають в себе дві групи елементів. Перша з них базується на нормативних наукових розробках і охоплює управлінські категорії, закони і принципи, на які спирається діяльність з розробки та реалізації стратегії. Друга група елементів спирається на наукові уявлення про суть, принципи, характеристики, фактори інвестиційного процесу як економічного явища, що розробляються в рамках теорій економічного зростання, сталого розвитку і т.д. Важливим елементом методології в даному контексті виступає парадигма інвестиційного процесу, під якою розуміє використання потенціалу і конкурентних переваг території на основі інвестиційного процесу для збалансованої економічної динаміки з метою сталого розвитку та зростання якості життя.

На думку автора, інвестиційні вкладення повинні бути адекватні потенціалу і конкурентними пріоритетами регіону (або муніципального освіти). Реалізувати модель ендогенного економічного розвитку з опорою на власні

чинники виробництва, ресурси, попит, конкурентні переваги можна лише в тому випадку, коли інвестиційні потоки будуть адекватні даними ендогенних джерел зростання. Таким чином, в якості першого з положень парадигми інвестиційного процесу можна визначити використання ендогенних факторів зростання (потенціалу та конкурентних переваг території) на основі активізації інвестиційного процесу та раціональної структуризації інвестиційних потоків у відповідності з цими факторами.

Другим положенням парадигми інвестиційного процесу території повинен стати баланс спеціалізації і диверсифікації. Як відомо, спеціалізація та диверсифікація є базовими стратегічними альтернативами розвитку об'єкта управління в майбутньому. При цьому якщо окреме підприємство або організація може вибрати одну з них, то територія такого дозволити собі не може. Стратегія спеціалізації території, на перший погляд, цілком логічна й виправдана, оскільки відображає географічний поділ праці та наявність специфічних ресурсів розвитку. Уникнути певної спеціалізації неможливо (і не потрібно), але її надмірне поглиблення призводить до ряду негативних наслідків (залежність від одного або декількох ринків збуту, деформації територіальної економіки, формування монокультурного господарства і т.д.). Тому при наявності певних галузей спеціалізації територія повинна проводити і диверсифікацію, тобто підвищувати рівень розмаїття регіональної економіки за структурою випуску, а також за структурою реалізації товарів зовні території.

Максимальна диверсифікація досягається, коли територія має кілька галузей спеціалізації, що не мають жорсткої функціональної зв'язку один з одним (це підвищує її економічну стійкість і безпеку), при цьому в достатній мірі розвинені базові індустріальні та споживчі галузі місцевої промисловості, щоб уникнути надмірної залежності від інших регіонів. Однак надмірна ступінь диверсифікації заперечує максимально раціональне використання місцевих ресурсів і конкурентних переваг території, провокує розпорошення ресурсів і, в кінцевому рахунку, може призводити до ситуації наявності широкого кола різноманітних виробництв з низькою конкурентоспроможністю та економічною ефективністю.

В силу цього другим положенням парадигми інвестиційного процесу автор вважає підтримання балансу спеціалізації і диверсифікації території у взаємозв'язку зі стратегією розвитку її економіки. У цьому контексті слід пов'язати економічну складову парадигми інвестиційного процесу з його цільовою орієнтацією. Баланс спеціалізації і диверсифікації, як економічне завдання, знову-таки потрібен не сам по собі, а для досягнення інтегральних цілей соціально-економічного розвитку території – її сталого розвитку та зростання якості життя громадян.

Тенденції в сферах технології, політики і стійкості мають на міжнародне виробництво багатогранний вплив, підсилюють один одного, то розвиваються в протилежних напрямках і будуть проявлятися по-різному в залежності від галузі та географії. Залежно від відправної точки окремих галузей – їх архетипових конфігурацій міжнародного виробництва – вони сприятимуть формуванню однієї з чотирьох траєкторій (табл. 1).

1) Решорінг, який призведе до скорочення і консолідації ланцюжків створення вартості та зростання географічної концентрації доданої вартості. В першу чергу, це вплине на високотехнологічні галузі, основу яких складають ланцюжки створення доданої вартості. Ця траєкторія, зокрема, викличе зростання вилучення інвестицій і скорочення ресурсів ПП, орієнтованих на підвищення ефективності.

Таблиця 2 – Конфігурації міжнародного інвестиційного виробництва в умовах пандемії

Конфігурація міжнародного інвестиційного виробництва	Основні наслідки різних траєкторій для інвестицій і розвитку приймаючих країн
Решорінг	Можливий шок реструктуризації, включаючи вилучення інвестицій, перебазування; перенаправлення інвестицій. Скорочення ресурсів ПП, орієнтованих на підвищення ефективності. Необхідність реіндустріалізації або протидії передчасної деіндустріалізації. Ускладнення вбудовування в глобальні ланцюжки поставок і освоєння в них виробництва все більш високих переділів
Диверсифікація	Розширення можливостей підключення до глобальних ланцюжків поставок, але при підвищенні гнучкості

	<p>управління ними, орієнтації на платформи і зменшення капіталомісткості.</p> <p>Прискорення переходу на нематеріальні активи і глобальні ланцюжки поставок на основі послуг.</p> <p>Концентрація вартості, що ускладнює утримання вартості в приймаючих країнах.</p> <p>Участі в глобальних ланцюжках поставок сприяє якості жорсткої і м'якої цифровий інфраструктури</p>
Регіоналізація	<p>Перехід від глобальних інвестицій, орієнтованих на ефективність, до регіональних інвестицій, орієнтованих на освоєння ринку.</p> <p>Перехід від інвестицій в вертикальні сегменти глобальних ланцюжків поставок до інвестицій в кластери і ширшу індустріальну базу.</p> <p>Близький рещорінг відтворює ефекти реструктуризації рещорінга (але пом'якшує інші).</p> <p>Вибудовування регіональних ланцюжків створення вартості вимагає регіонального економічного співробітництва, промислової політики і сприяння інвестиціям.</p>
Копіювання	<p>Перехід від інвестицій у великі промислові виробництва до інвестицій до дрібні розподілені виробництва.</p> <p>Місцеві виробничі послуги і виробнича база служать необхідною умовою залучення кінцевих виробництв до глобальних ланцюжків поставок.</p> <p>Зростання потреби економічно ефективної фізичної допоміжної інфраструктури і якісної цифрової інфраструктури (жорсткої і м'якої).</p>

Джерело: складено на основі [5-7]

Для деяких країн це означає необхідність реіндустріалізації, а для інших - протидія передчасної деіндустріалізації. Вбудовування в ланцюжки створення доданої вартості і освоєння в них виробництва все більш високих переділів стає для країн, що розвиваються більш важким завданням.

2) Диверсифікація, яка призведе до появи нових видів економічної активності. В першу чергу це вплине на сектор послуг та обробну промисловість, де велика питома вага глобальних ланцюжків вартості. Ця траєкторія розширить можливості підключення до глобальних ланцюжків вартості нових учасників (країн і фірм); разом з тим, оскільки вона залежить від цифровізації ланцюжків поставок, в цих управління буде більш гнучким, основою стануть платформи і зменшиться капіталомісткість виробництва, а утримання вартості в приймаючих країнах ускладниться. Участь в глобальних ланцюжках вартості потребують якісної жорсткої і м'якої цифрової інфраструктури.

3) Регіоналізація зменшить фізичну довжину, але не фрагментацію ланцюжків поставок. Географічна концентрація доданої вартості зменшиться. Ця траєкторія вплине на регіональні обробні галузі, деякі галузі з високою питомою вагою глобальних ланцюжків вартості та навіть на видобувний сектор. Вона буде означати перехід від глобальних інвестицій, орієнтованих на підвищення ефективності, до регіональних інвестицій, орієнтованих на освоєння ринку, і від інвестицій в вертикальні сегменти глобальних ланцюжків вартості до інвестицій в кластери і ширшу індустріальну базу. Регіональне економічне співробітництво, промислова політика та сприяння інвестиціям стануть незамінними для вибудовування регіональних ланцюжків створення вартості.

4) Копіювання, яке призведе до скорочення ланцюжків створення вартості та відновлення багатoproфільних виробництв. Воно призведе до розширення географії виробництва, але при посиленні концентрації доданої вартості. Це буде особливо актуально для переробних галузей з централізованою і регіональною структурою. Ця траєкторія передбачає перехід від інвестицій у великі промислові виробництва до розподіленого виробництва, яке спирається на компактну фізичну інфраструктуру і якісну цифрову інфраструктуру. Наявність місцевих виробничих послуг і виробничої бази стає необхідною умовою залучення кінцевих виробництв глобальних ланцюжків вартості, але це не гарантує утримання вартості і поширення технологій.

Хоча ці різні траєкторії показують, що очікувана трансформація міжнародного виробництва не є односпрямованою, в цілому вони вказують на серйозний тиск на систему з підвищеними ризиками демонтажу і розмивання глобальних ланцюжків поставок і скорочення міжнародних інвестицій у виробничі активи. З огляду на важливість міжнародного виробництва для відновлення після пандемії, для економічного зростання і створення робочих місць, а також для перспектив розвитку країн з низьким рівнем доходу, необхідно зберігати середину торгово-інвестиційної політики, сприятливу для поступової, а не шокової корекції міжнародних виробничих систем (рис. 1.).

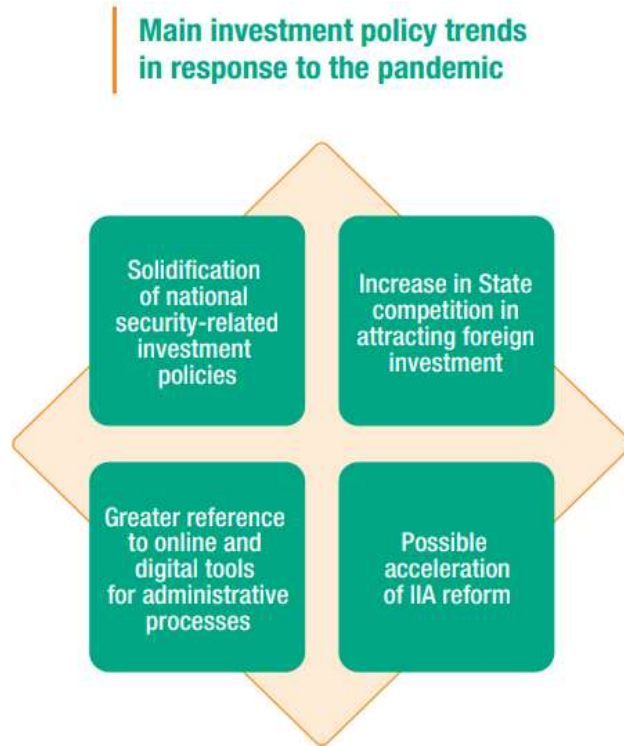

Рисунок 2.8 – Тенденції в інвестиційній політиці в умовах пандемії

Джерело: [7]

Трансформація міжнародного виробництва принесе як проблеми, так і можливості для інвестицій і політики розвитку:

а) проблеми – це, зокрема, посилення вилучення інвестицій, перебазування і перенаправлення інвестицій, а також скорочення ресурсів інвестицій, орієнтованих на підвищення ефективності, що тягне за собою посилення конкуренції за ПП. Утримання вартості в ланцюжках поставок і розвиток на основі вертикальної спеціалізації буде ускладнене. Інфраструктура, створена для світових ланцюжків поставок, зіткнеться з порядку спадання віддачею. Зміни факторів розміщення інвестицій часто негативно впливають на шанси країн, що розвиваються залучити виробництва МНП;

б) можливості, що виникають в результаті трансформації, включають залучення інвесторів, охочих диверсифікувати джерела поставок, продублювати їх і підвищити стійкість. Зростуть ресурси регіональних інвестицій, орієнтованих на освоєння ринку. Скорочення ланцюжків створення вартості призведе до зростання інвестицій в розподілене виробництво і випуск кінцевих товарів із збільшеними масштабами нарощування промислового потенціалу і кластеризації. Нарешті, цифрова інфраструктура і платформи

дозволять створювати нові програми та послуги і поліпшати доступ до ланцюжків на різних поверхах виробництва.

Іншим важливим мегатрендом є досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР). Понад 150 країн прийняли національні стратегії сталого розвитку або переглянули наявні плани розвитку з урахуванням ЦСР. Аналіз ЮНКТАД показує, що, хоча в багатьох з цих стратегій підкреслюється необхідність додаткових фінансових ресурсів, дуже мало хто з них містять конкретні дорожні карти сприяння інвестуванню в ЦСР.

Існуючі інструменти заохочення інвестицій, що застосовуються до ЦСР, обмежені за кількістю і не використовують системний підхід. Глобальний аналіз національних режимів інвестиційної політики, проведений ЮНКТАД, показує, що менше половини держав - членів ООН мають конкретні інструменти сприяння інвестуванню в ЦСР. Країни сприяють внутрішньому інвестуванню в ЦСР головним чином за допомогою систем стимулювання. Проте деякі ключові сектори ЦСР, такі як охорона здоров'я, водопостачання і санітарія, освіта та адаптація до зміни клімату, рідко охоплюються конкретними заходами зі сприяння інвестиціям.

З часу прийняття ЦСР були зроблені певні зусилля щодо активізації сприяння інвестиціям в сталий розвиток. Спеціально для лібералізації або заохочення інвестицій, орієнтованих в основному на транспорт та інновації, а також виробництво продовольства і сільське господарство, у всьому світі було прийнято понад 150 інвестиційних заходів. Цього замало для того, щоб переорієнтувати весь національний інвестиційний режим на інвестування в ЦСР.

Охоплення ЦСР режимом міжнародних інвестиційних договорів також є непростим завданням. Переважна більшість з 3300 нині діючих договорів прийняті раніше ЦСР і потребують оновлення. Останні договори все частіше охоплюють їх, і багато країн переглядають свої моделі договорів відповідно до підготовленого ЮНКТАД пакетом заходів по реформі режиму міжнародних угод.

Отже, необхідний більш системний підхід для відображення ЦСР в національній інвестиційній політиці і режимі міжнародних інвестиційних угод, а також для включення сприяння інвестуванню в національні стратегії ЦСР.

1. Пасько С.Н. Инвестиционные стратегии в современной мировой экономике в условиях глобализации. Краснодар: Изд-во Кубанского гос. ун-та, 2013. 136 с.

2. Федулова Е.А., Алабина Т.А. Государственные инвестиции как необходимое условие экономического роста региона. *Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета*. 2009. Т. 1. №71. С. 82–90.

3. Корчагин Ю.А., Маличенко І.П. Инвестиционные стратегии стран с догоняющими экономиками. URL: <http://www.lerc.ru/?part=bulletin&art=15&page=17> (дата звернення: 10.11.2020).

4. Федулова Е.А. Методология разработки инвестиционной стратегии в системе публичного управления. *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 5. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=14284> (дата обращения: 10.11.2020).

5. World Investment Report 2017. URL: <http://www.worldinvestmentreport.org> (дата звернення: 20.10.2020).

6. World Investment Report. Special economic zones. 2019. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2019_overview_en.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

7. World Investment Report International production beyond the pandemic. 2020. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf (дата звернення: 10.11.2020).